

СЪД НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ
TRIBUNAL DE JUSTICIA DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS
SODNÍ DVŮR EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ
DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS DOMSTOL
GERICHTSHOF DER EUROPÄISCHEN GEMEINSCHAFTEN
EUROOPA ÜHENDUSTE KOHUS
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN COMMUNITIES
COUR DE JUSTICE DES COMMUNAUTÉS EUROPÉENNES
CÚIRT BHREITHIÚNAIS NA gCÓMHPHOBAL EORPACH
CORTE DI GIUSTIZIA DELLE COMUNITÀ EUROPEE
EIROPAS KOPIENU TIESA

LUXEMBOURG

EUROPOS BENDRIJŲ TEISINGUMO TEISMAS
AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BÍRÓSÁGA
IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA TAL-KOMUNITAJET EWROPEJ
HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN
TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI WSPÓLNOT EUROPEJSKICH
TRIBUNAL DE JUSTIÇA DAS COMUNIDADES EUROPEIAS
CURTEA DE JUSTIȚIE A COMUNITĂȚILOR EUROPENE
SÚDNY DVOR EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTEV
SODIŠČE EVROPSKIH SKUPNOSTI
EUROOPAN YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN
EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS DOMSTOL

HOTĂRÂREA CURȚII

din 6 octombrie 1982¹

„Obligația de a formula o trimitere preliminară”

În cauza 283/81,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare adresată Curții în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE de Prima cameră civilă a Corte Suprema di Cassazione, în cadrul unui litigiu aflat pe rolul acestei instanțe între

SRL CILFIT – în lichidare – și alte 54 de societăți, la Roma,

împotriva

Ministerului Sănătății, în persoana ministrului, la Roma,

și

Lanificio di Gavardo Spa, la Milano,

împotriva

Ministerului Sănătății, în persoana ministrului, la Roma,

privind interpretarea articolului 177 al treilea paragraf din Tratatul CEE,

¹ Limba de procedură: italiana.

CURTEA,

compusă din domnii J. Mertens de Wilmars, președinte, G. Bosco, A. Touffait și O. Due, președinți de cameră, P. Pescatore, Mackenzie Stuart, A. O’Keeffe, T. Koopmans, U. Everling, A. Chloros și F. Grévisse, judecători,

avocat general: domnul F. Capotorti,

grefier: domnul P. Heim,

pronunță prezenta

HOTĂRÂRE

- 1 Prin Ordonanța din 27 martie 1981, primită de Curte la 31 octombrie 1981, Corte suprema di cassazione a adresat, în virtutea articolului 177 din Tratatul CEE, o întrebare preliminară privind interpretarea articolului 177 al treilea paragraf din Tratatul CEE.
- 2 Această întrebare a fost invocată în cadrul unui litigiu între societăți importatoare de lână și Ministerul Sănătății din Italia, cu privire la plata unei taxe fixe pentru inspecția sanitară veterinară a lânii importate din țări care nu sunt membre ale Comunității. Aceste societăți au invocat Regulamentul (CEE) nr. 827/68 din 28 iunie 1968 (JO L 151, p. 16, Ediție specială, 03/vol. 1, p. 110) privind organizarea comună a pieței pentru anumite produse enumerate în anexa II la tratat, regulament care, la articolul 2 alineatul (2), interzice statelor membre să perceapă taxe cu efect echivalent unor taxe vamale asupra „produselor de origine animală” importate, nespecificate în altă parte, clasificate la poziția tarifară 05.15 din Tariful vamal comun. Ministerul Sănătății a obiectat față de această argumentație, afirmând că lâna nu este inclusă în anexa II la tratat. Prin urmare, lâna nu ar fi supusă unei organizări comune a piețelor agricole.
- 3 Din aceste împrejurări, Ministerul Sănătății a tras concluzia că soluția la întrebarea privind interpretarea actului instituțiilor comunitare este atât de evidentă încât înlătură posibilitatea de a lua în considerare o îndoială privind interpretarea și este, prin urmare, de natură să excludă necesitatea unei trimiteri preliminare la Curtea de Justiție. Dimpotrivă, societățile comerciale interesate susțin că, întrucât o chestiune de interpretare a unui regulament a fost invocată la Corte Suprema di Cassazione, instanță ale cărei decizii nu sunt supuse unei căi de atac în dreptul intern, aceasta, potrivit articolului 177 al treilea paragraf, nu se poate sustrage obligației de a sesiza Curtea de Justiție.
- 4 Având în vedere aceste două teze contrare, Corte Suprema di Cassazione a sesizat Curtea cu următoarea întrebare:

„Articolul 177 al treilea paragraf din tratat, care prevede că, în cazul în care se adresează o întrebare de genul celor enumerate la primul paragraf al aceluiași articol într-o cauză pendinte în fața unei instanțe naționale ale cărei hotărâri nu sunt supuse unei căi de atac în dreptul intern, această instanță este obligată să sesizeze Curtea de Justiție, stabilește o obligație de trimitere care nu permite instanței naționale să mai facă vreo apreciere asupra temeiniciei întrebării adresate sau subordonează – și în ce limite – această obligație existenței prealabile a unei îndoieli rezonabile privind interpretarea?”

- 5 Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie să se țină seama de sistemul articolului 177, care conferă Curții de Justiție competența pentru a hotărî, între altele, asupra interpretării tratatului și a actelor adoptate de instituții și de Comunitate.
- 6 În temeiul celui de al doilea paragraf al acestui articol, orice instanță dintr-un stat membru, în cazul în care apreciază că o decizie referitoare la o problemă de interpretare este necesară pentru a pronunța o hotărâre, „poate” solicita Curții de Justiție să se pronunțe cu privire la această întrebare. Potrivit celui de al treilea paragraf, atunci când se invocă o problemă de interpretare într-o cauză pendinte în fața unei instanțe naționale ale cărei hotărâri nu sunt supuse unei căi de atac în dreptul intern, această instanță „este obligată” să sesizeze Curtea de Justiție.
- 7 Această obligație de sesizare se înscrie în cadrul cooperării, instituite pentru a asigura buna aplicare și interpretarea uniformă a dreptului comunitar în toate statele membre, între instanțele naționale, în calitatea acestora de instanțe însărcinate cu aplicarea dreptului comunitar, și Curtea de Justiție. Articolul 177 al treilea paragraf urmărește în special prevenirea divergențelor de jurisprudență în cadrul Comunității cu privire la aspecte de drept comunitar. Prin urmare, sfera de aplicare a acestei obligații trebuie să fie apreciată în funcție de aceste obiective, ținând seama de competențele instanțelor naționale și, respectiv, ale Curții de Justiție, atunci când se invocă o astfel de problemă de interpretare în sensul articolului 177.
- 8 În acest cadru, trebuie să se precizeze sensul comunitar al expresiei „în cazul în care o asemenea problemă se invocă”, pentru a stabili în ce condiții o instanță națională ale cărei decizii nu sunt supuse unei căi de atac în dreptul intern are obligația de a sesiza Curtea de Justiție.
- 9 În această privință, trebuie să se sublinieze în primul rând că articolul 177 nu constituie o cale de atac deschisă părților dintr-un litigiu pendinte la o instanță națională. Prin urmare, nu este suficient ca o parte să susțină că litigiul implică o problemă de interpretare a dreptului comunitar pentru ca instanța națională respectivă să fie obligată să considere că este vorba despre o întrebare adresată în sensul articolului 177. În schimb, dacă este cazul, instanța națională respectivă poate sesiza Curtea de Justiție din oficiu.

- 10 În al doilea rând, rezultă din raportul dintre al doilea și al treilea paragraf ale articolului 177 că instanțele vizate de al treilea paragraf se bucură de aceeași putere de apreciere ca toate celelalte instanțe naționale pentru a evalua dacă, pentru a pronunța o hotărâre, este necesară o decizie asupra unui aspect de drept comunitar. Prin urmare, aceste instanțe naționale nu sunt obligate să trimită o întrebare referitoare la interpretarea dreptului comunitar formulată în cauza dedusă judecării lor în cazul în care respectiva întrebare nu este pertinentă, în alți termeni, în cazul în care, indiferent care ar fi răspunsul la această întrebare, acesta nu ar putea avea nicio influență asupra soluționării litigiului.
- 11 Dimpotrivă, în cazul în care instanțele naționale constată că este necesară recurgerea la dreptul comunitar pentru soluționarea litigiului cu care au fost sesizate, articolul 177 le impune acestora obligația de a sesiza Curtea de Justiție pentru orice problemă de interpretare care se pune.
- 12 Întrebarea adresată de Corte di Cassazione urmărește să se stabilească dacă, în anumite împrejurări, obligația prevăzută la articolul 177 al treilea paragraf ar putea totuși să fie supusă unor limite.
- 13 Trebuie amintit în această privință că, în Hotărârea din 27 martie 1963 (28-30/1962, Da Costa, Recueil, p. 75), Curtea a declarat că „deși articolul 177 ultimul paragraf obligă fără nicio restricție instanțele naționale ale căror decizii nu sunt supuse unei căi de atac în dreptul intern să trimită Curții orice problemă de interpretare invocată în fața acestora, autoritatea interpretării date de Curte în temeiul articolului 177 poate, cu toate acestea, să priveze această obligație de cauza sa și să o golească astfel de conținut; această situație se regăsește în special atunci când întrebarea adresată este identică din punct de vedere material cu o întrebare care a făcut deja obiectul unei hotărâri preliminare într-o cauză similară”.
- 14 Același efect, în ceea ce privește limitele obligației formulate de articolul 177 al treilea paragraf, poate rezulta dintr-o jurisprudență consacrată a Curții care a soluționat aspectul de drept respectiv, indiferent de natura procedurilor care au condus la această jurisprudență, chiar în absența unei identități stricte a întrebărilor în litigiu.
- 15 Cu toate acestea, se înțelege că, în toate aceste ipoteze, instanțele naționale, inclusiv cele menționate la articolul 177 al treilea paragraf, sunt libere să sesizeze Curtea în cazul în care consideră oportun.
- 16 În sfârșit, aplicarea corectă a dreptului comunitar se poate impune într-un mod atât de evident încât să nu lase loc niciunei îndoieli rezonabile privind modul de rezolvare a întrebării adresate. Înainte de a concluziona că este vorba de o astfel de situație, instanța națională trebuie să fie convinsă că acest aspect se impune într-un mod la fel de evident și instanțelor naționale ale celorlalte state membre și Curții de Justiție. Numai în cazul în care aceste condiții sunt îndeplinite, instanța

națională va putea să se abțină să trimită această întrebare Curții de Justiție și să își asume responsabilitatea de a o soluționa ea însăși.

- 17 Cu toate acestea, existența unei astfel de posibilități trebuie să fie evaluată în funcție de caracteristicile dreptului comunitar și de dificultățile specifice pe care le prezintă interpretarea acestuia.
- 18 În primul rând, trebuie să se țină seama de faptul că textele de drept comunitar sunt redactate în mai multe limbi și că diversele versiuni lingvistice sunt deopotrivă autentice; astfel, o interpretare a unei prevederi de drept comunitar implică o comparare a versiunilor lingvistice.
- 19 De asemenea, trebuie să se observe că dreptul comunitar utilizează o terminologie proprie, chiar și atunci când există o concordanță deplină a versiunilor lingvistice. De altfel, trebuie subliniat că noțiunile juridice nu au în mod necesar același conținut în dreptul comunitar și în dreptul național al diferitelor state membre.
- 20 În sfârșit, fiecare prevedere de drept comunitar trebuie plasată în contextul său și interpretată în lumina ansamblului dispozițiilor acestui drept, a finalităților și a stadiului evoluției acestuia la data la care respectiva prevedere trebuie să fie aplicată.
- 21 Având în vedere ansamblul acestor considerații, se impune să se răspundă la întrebarea adresată de Corte Suprema di Cassazione că articolul 177 al treilea paragraf trebuie să fie interpretat în sensul că o instanță națională ale cărei decizii nu sunt supuse unei căi de atac în dreptul intern trebuie, atunci când se pune o problemă de drept comunitar în cauza dedusă judecătii sale, să își îndeplinească obligația de sesizare a Curții de Justiție, cu excepția cazului în care constată că problema invocată nu este pertinentă sau că dispoziția comunitară în cauză a făcut deja obiectul unei interpretări din partea Curții sau că aplicarea corectă a dreptului comunitar se impune cu o asemenea evidență încât nu mai lasă loc niciunei îndoieli rezonabile; existența unei astfel de posibilități trebuie să fie evaluată în funcție de caracteristicile proprii dreptului comunitar, de dificultățile specifice pe care le prezintă interpretarea acestuia și de riscul divergențelor de jurisprudență în cadrul Comunității.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 22 Cheltuielile efectuate de guvernul Republicii Italiene, de guvernul Regatului Țărilor de Jos și de Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări.

Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit în procedura aflată pe rolul Corte Suprema di Cassazione, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebarea care i-a fost adresată de Corte Suprema di Cassazione prin Ordonanța din 27 martie 1981, declară:

Articolul 177 al treilea paragraf trebuie să fie interpretat în sensul că o instanță națională ale cărei decizii nu sunt supuse unei căi de atac în dreptul intern trebuie, atunci când se pune o problemă de drept comunitar în cauza dedusă judecătii sale, să își îndeplinească obligația de sesizare a Curții de Justiție, cu excepția cazului în care constată că problema invocată nu este pertinentă sau că dispoziția comunitară în cauză a făcut deja obiectul unei interpretări din partea Curții sau că aplicarea corectă a dreptului comunitar se impune cu o asemenea evidență încât nu mai lasă loc niciunei îndoieli rezonabile; existența unei astfel de posibilități trebuie să fie evaluată în funcție de caracteristicile proprii dreptului comunitar, de dificultățile specifice pe care le prezintă interpretarea acestuia și de riscul divergențelor de jurisprudență în cadrul Comunității.

Mertens de Wilmars

Bosco

Touffait

Due

Pescatore

Mackenzie Stuart

O'Keeffe

Koopmans

Everling

Chloros

Grévisse

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 6 octombrie 1982.

Grefier

Președinte

P. Heim

J. Mertens de Wilmars